

Позиція Екоклубу

про недопустимість ухвалення законопроекту 9516

14 березня комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування рекомендував до ухвалення в першому читанні законопроект №9516.

Комітет з питань екологічної політики та природокористування на засіданні 14 березня 2024 року розглянув проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо ефективного управління лісами на основі ведення лісового господарства на принципах наближеного до природи лісівництва, адаптованого до кліматичних змін, збереження біорізноманіття в лісах (реєстр. № 9516 від 20.07.2023), внесений народним депутатом України Матусевичем О.Б. та іншими народними депутатами України. Та найближчим часом очікується голосування щодо ухвалення в першому читанні законопроекту №9516.

Ми проаналізували цей законопроект у редакції та щодо даних змін та виявили ряд протиріч, зокрема, з питань, що стосуються внесення змін до Закону України про оцінку впливу на довкілля.

I. Негативні зміни, що пропонує законопроект.

1) Повна відміна ОВД для санітарних рубок.

Це є негативною зміною, адже:

- санітарні рубки будуть спокійно проводити в цінних гірських лісах без обмежень та інших лісах з цінним біорізноманіттям, але які не мають на даний час природоохоронного статусу, а отже вразливі до діяльності людини;
- з лісокористувачів знімається відповідальність щодо потенційного негативного впливу їх діяльності на довкілля;
- зменшується прозорість діяльності лісокористувачів та можливості впливу і контролю громадськості лісгосподарської діяльності. В громадськості зникне можливість верифікації інформації щодо потенційного впливу такої діяльності та надання власних пропозицій та зауважень, також зникає можливість подальшого контролю результатів такої лісгосподарської діяльності.

Новий законопроект стимулює втрати лісового фонду України, у тому числі, втрати біорізноманіття в них, оскільки послаблюються умови контролю та обмежень усіх видів суцільних рубок.

2) Збільшити площі для лісгосподарських робіт, що вимагатимуть здійснення ОВД, а також розподіл цих площ згідно з природними зонами:.

Дана зміна створює наступні негативні наслідки:

- Масове заліснення територій без проведення ОВД може спричинити заселення інвазійних видів рослин, що може спричинити збіднення природної флори і фауни та розповсюдженню нетипових природно-кліматичним зонам шкідників і хвороб;
- Заліснення непритаманних для цього степових територій або осушення водно-болотних угідь;
- В умовах глобальної зміни клімату, природно-кліматичні зони України зміщуються на північ. Тому даний пункт суперечить природним процесам, що в подальшому унеможливить

адекватність його трактування. Це може ускладнити процеси адаптації України до наслідків змін клімату, у тому числі, в рамках Європейської ініціативи Угоди мерів.

II. Неврахування рекомендацій профільних комітетів

Згідно висновків Комітету з євроінтеграції, повідомляється наступне:

- 1) **застосування Санітарних правил до всіх суцільних санітарних рубок не узгоджується з положеннями Директиви 2011/92/ЄС.** Згідно п.1 статті 2 Директиви 2011/92/ЄС зазначається, що *«Держави-члени повинні вжити всіх заходів, необхідних для забезпечення того, щоб до надання дозволу на реалізацію, проекти, які можуть мати значний вплив на довкілля, з огляду, між іншим, на їхній характер, розмір або розташування, підпадали під дію вимоги щодо отримання дозволу на реалізацію та підлягали оцінюванню на предмет їх впливу на довкілля».* Застосування суцільних санітарних рубок можливе до великої площі, тому такі рубки можуть мати значний вплив на довкілля, а отже може застосовуватись вимога статті 2 Директиви 2011/92/ЄС щодо проведення оцінки впливу на довкілля на підставі значного впливу на довкілля. А під виглядом здійснення санітарної рубки, без належного контролю можуть бути знищені значні лісові площі належної якості, котрі не підпадають під вимоги здійснення санітарної рубки.
- 2) **Збільшення розміру застосування оцінки впливу до певних біогеографічних регіонів, як Українського лісостепу на площі понад 100 гектарів та Українського степу та Гірського Криму на площі понад 50 гектарів є не виправданим** та таким, який збільшить загальний обсяг площ, для яких не буде проведена оцінка впливу на довкілля, тим самим ставлячи під загрозу ці площі до вирубки у великих обсягах, що створить значний вплив на довкілля.

Згідно висновків Головного науково-експертного управління Апарату ВРУ:

- 1) **Визначення зазначених природних зон у ЛКУ виходить за межі регулювання цього Кодексу.**
- 2) **Сумнівним вбачається запровадження «поділу території України за природними зонами в розрізі територіальних громад, зміст якого в проекті не розкривається.** Із того, що зазначений поділ здійснюється «в розрізі територіальних громад», випливає, що він має узгоджуватись із територіальним поділом громад, тобто пов'язаний з адміністративно-територіальним устроєм України, а тому регулювання відповідних відносин виходить за межі сфери регулювання ЛКУ. Крім цього, залишається незрозумілим, що робити у випадку, якщо межі територіальної громади не співпадатимуть з межами відповідної природної зони.

Головне управління не вбачає необхідності у запропонованих змінах до п. 2 ч. 3 ст. 3 Закону про ОВД. У цьому ж контексті звертається увага, що у наведених змінах передбачається лісорозведення в Українському степу, що суперечить ч. 3 ст. 82 ЛКУ, відповідно до якої «забороняється здійснювати лісорозведення на степових ділянках».

Головним управлінням зазначається, що відповідні новели не відповідають принципу системності у регулюванні суспільних відносин, яке має проявлятися у взаємозв'язку із чинними законодавчими актами у сфері екології, до яких належать:

- відповідні положення Конституції України;
- ратифіковані Верховною Радою України міжнародні конвенції, договори та угоди (Конвенція про водно-болотні угіддя, Конвенція про охорону всесвітньої культурної та природної спадщини, Конвенція про охорону мігруючих видів дикої фауни, Конвенція про збереження дикої фауни і флори та природних середовищ в Європі, Конвенція про біологічне різноманіття тощо);
- ЛКУ,
- Водний кодекс України,

- Земельний кодекс України,
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»,
- Закон України «Про екологічну мережу України»,
- Закон України «Про природно-заповідний фонд України»,
- Закон України «Про тваринний світ»,
- Закон України «Про рослинний світ»,
- Закон України «Про Червону книгу України»,
- Закон України «Про охорону земель»,
- інші закони та підзаконні нормативно правові акти.

Чинне екологічне законодавство у цілому не передбачає особливостей лісорозведення в залежності від природних зон, у зв'язку з цим запровадження таких особливостей виключно на підставі проекту створюватиме неузгодженість у цьому законодавстві.

3) У проекті пропонується виключити із компетенції центрального органу виконавчої влади (далі – ЦОВВ), що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища **повноваження щодо здійснення лісовпорядкування**, без визначення органу, якому вони передаються. Водночас ЦОВВ, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, у сфері лісових відносин «забезпечує формування державної політики у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів як складової частини державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища; здійснює державне управління, регулювання у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів як складової частини заходів з охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів; координує здійснення органами виконавчої влади заходів з охорони, захисту, використання та відтворення лісів».

Враховуючи наведене, Комітет вважає окреслені вище зміни недоцільними.

Водночас Міндовкілля звертає увагу на необхідності дотримання вимог 2 Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифікованої Законом України від 19 березня 1999 року № 534-XIV, яка, зокрема встановлює перелік видів планованої діяльності, що підлягають здійсненню оцінки впливу на довкілля.

Отже, ГО «Екоклуб» вважає не допустимим ухвалення законопроекту в запропонованій редакції.